

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
JEAN RICHARD DE LA TOUR
prednesené 17. mája 2023¹

Vec C-402/22

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
proti
M. A.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podala Raad van State (Štátna rada, Holandsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 2011/95/EÚ – Normy týkajúce sa podmienok priznania postavenia utečenca alebo postavenia osoby s doplnkovou ochranou – Článok 14 ods. 4 písm. b) a článok 14 ods. 5 – Nepriznanie postavenia utečenca – Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa dopustil obzvlášť závažného trestného činu – Pojem „obzvlášť závažný trestný čin““

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 14 ods. 4 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany².
2. Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi M. A., štátnym príslušníkom tretej krajiny, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (štátny tajomník pre bezpečnosť a spravodlivosť, Holandsko, ďalej len „štátny tajomník“) vo veci rozhodnutia tohto štátneho tajomníka o zamietnutí žiadosti M. A. o medzinárodnú ochranu.
3. Článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 stanovuje, že členské štáty môžu odňať postavenie priznané utečencovi, ak po tom, ako bol odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť závažný trestný čin, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť členského štátu, v ktorom sa nachádza.
4. Podľa článku 14 ods. 5 tejto smernice môžu členské štáty v takomto prípade rozhodnúť aj o nepriznaní postavenia utečenca, ak takéto rozhodnutie ešte nebolo prijaté. Rozhodnutie, o ktoré ide vo veci samej, bolo prijaté práve na základe tohto ustanovenia.

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9.

5. V návrhoch, ktoré som predniesol vo veciach AA (Utečenec, ktorý sa dopustil závažného trestného činu) a Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Utečenec, ktorý sa dopustil závažného trestného činu)³, som obhajoval výklad, podľa ktorého článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 stanovuje dve kumulatívne podmienky pre možnosť členského štátu odňať postavenie utečenca. V tejto súvislosti som vysvetlil, prečo sa domnievam, že existencia právoplatného odsúdenia za obzvlášť závažný trestný čin je nevyhnutnou, ale nie postačujúcou podmienkou na to, aby členský štát mohol toto postavenie odňať.

6. V uvedených návrhoch som tiež uviedol dôvody, pre ktoré sa domnievam, že nebezpečenstvo, ktoré predstavuje odsúdená osoba v čase prijatia rozhodnutia o odňatí postavenia utečenca, musí byť skutočné, existujúce a dostatočne závažné pre spoločnosť dotknutého členského štátu. Taktiež som spresnil, že rozhodnutie o odňatí postavenia utečenca musí podľa môjho názoru rešpektovať zásadu proporcionality a v širšom zmysle základné práva dotknutej osoby, ako sú zaručené Chartou základných práv Európskej únie.

7. Naproti tomu, keďže žiadna z otázok položených vnútroštátnymi súdmi vo veciach C-663/21 a C-8/22 sa priamo netýkala významu podmienky, podľa ktorej dotknutý štátny príslušník tretej krajiny musí byť „odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť [závažný] trestný čin“, nezaujali som stanovisko k tomuto aspektu.

8. V prejednávanej veci sa Raad van State (Štátna rada, Holandsko) výslovne pýta Súdneho dvora na uvedený aspekt vo svojej prvej prejudiciálnej otázke v súvislosti s rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o medzinárodnú ochranu.

9. V súlade so žiadosťou Súdneho dvora sa tieto návrhy zamerajú na túto prvú prejudiciálnu otázku, ktorou sa vnútroštátny súd snaží získať od Súdneho dvora spresnenia týkajúce sa kritérií umožňujúcich vymedziť pojem „obzvlášť závažný [trestný čin]“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95.

10. V nasledujúcich úvahách vysvetlím dôvody, pre ktoré sa domnievam, že toto ustanovenie by sa malo vykladať v tom zmysle, že „obzvlášť [závažný] trestný čin“ v zmysle uvedeného ustanovenia predstavuje trestný čin, ktorý sa vyznačuje mimoriadnym stupňom závažnosti. Spresním metódu a kritériá, ktoré by podľa môjho názoru mali členským štátom umožniť posúdiť existenciu takéhoto trestného činu.

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

11. Článok 33 Dohovoru o právnom postavení utečencov⁴, doplneného Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov⁵ (ďalej len „Ženevský dohovor“), stanovuje:

„1. Žiadny zmluvný štát nevyhostí utečenca akýmkoľvek spôsobom alebo ho nevráti na hranice územia, na ktorých by jeho život alebo jeho osobná sloboda boli ohrozené z dôvodov jeho rasy,

³ (C-663/21 a C-8/22, EU:C:2023:114).

⁴ Dohovor bol podpísaný v Ženeve 28. júla 1951 [Zbierka zmlúv Spojených národov, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)] a nadobudol platnosť 22. apríla 1954.

⁵ Protokol bol uzavretý v New Yorku 31. januára 1967 a nadobudol platnosť 4. októbra 1967.

náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zastávania určitých politických názorov.

2. Výhody tohto ustanovenia však nemôže požadovať utečenec, ktorého odôvodnene možno považovať za nebezpečného pre bezpečnosť štátu, v ktorom sa nachádza, alebo ktorý po tom, čo bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného z osobitne [obzvlášť – *neoficiálny preklad*] závažného trestného činu, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto štátu.“

B. Právo Únie

12. Článok 12 ods. 2 smernice 2011/95 uvádza:

„Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva sú vylúčení zo získania postavenia utečenca, ak existujú vážne dôvody domnievať sa:

- a) že sa dopustili trestného činu proti mieru, vojnových zločinov alebo trestných činov proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov obsahujúcich ustanovenia o takýchto trestných činoch;
- b) že sa dopustili vážneho nepolitického trestného činu mimo štátu svojho azylu pred tým, ako v ňom boli prijatí ako utečenci, čo znamená čas vydania povolenia na pobyt na základe priznania postavenia utečenca...;
- c) že sú vinní za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov...“

13. Článok 14 ods. 4 a 5 tejto smernice stanovuje:

„4. Členské štáty môžu zrušiť, ukončiť alebo odmietnuť obnoviť postavenie priznané utečencovi vládym, administratívnym, súdnym alebo kvázi súdnym orgánom, keď:

- a) existujú primerané dôvody pre to, aby bol považovaný za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom je prítomný;
- b) po tom, ako bol odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť nebezpečný trestný čin [obzvlášť závažný trestný čin – *neoficiálny preklad*], predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto členského štátu.

5. V situáciách opísaných v odseku 4 môžu členské štáty rozhodnúť o nepriznaní postavenia utečencovi, ak takéto rozhodnutie ešte nebolo prijaté.“

14. Článok 17 ods. 1 písm. b) uvedenej smernice znie:

„Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva sú vylúčení z oprávnenia na doplnkovú ochranu, ak existujú vážne dôvody domnievať sa:

...

- b) že sa dopustili závažného trestného činu.“

15. Článok 21 ods. 1 a 2 uvedenej smernice znie:

„1. Členské štáty rešpektujú zásadu zákazu vrátenia alebo vyhostenia v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami.

2. V prípade, že to nie je zakázané medzinárodnými záväzkami uvedenými v odseku 1, členské štáty môžu vyhostiť utečenca bez ohľadu na to, či je alebo nie je oficiálne uznaný, ak:

- a) existujú primerané dôvody na to, aby bol považovaný za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom je prítomný, alebo
- b) po tom, ako bol odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť nebezpečný trestný čin [obzvlášť závažný trestný čin – *neoficiálny preklad*], predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto členského štátu.“

C. Holandské právo

16. Odsek C-2/7.10.1 Vreemdelingencirculaire 2000 (obežník o cudzincoch z roku 2000), nazvaný „Verejný poriadok ako dôvod odmietnutia“, spresňuje:

„Pri posudzovaní žiadosti o udelenie povolenia na prechodný pobyt z dôvodu azylu Immigratie – en Naturalisatiedienst [Imigračný a naturalizačný úrad, Holandsko (ďalej len ‚IND‘)] skúma, či cudzí štátny príslušník predstavuje hrozbu pre verejný poriadok alebo národnú bezpečnosť. Ak je cudzí štátny príslušník utečencom v zmysle [Ženevského] dohovoru, IND posúdi, či bol spáchaný obzvlášť závažný trestný čin...“

IND posudzuje existenciu (obzvlášť) závažného trestného činu v každom jednotlivom prípade, a to na základe všetkých relevantných skutkových a právnych okolností. V tejto súvislosti v každom prípade zohľadňuje osobitné okolnosti uvádzané cudzím štátnym príslušníkom, ktoré súvisia s povahou a závažnosťou trestného činu, ako aj čas, ktorý uplynul od spáchania skutku.

...

IND posudzuje otázku existencie (obzvlášť) závažného trestného činu tak, že overí, či celková výška uložených trestov dosahuje aspoň príslušnú normu. V tejto súvislosti sa veľký význam prikladá individuálnym okolnostiam vrátane otázky podielu trestných činov, ktoré predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť. V každom prípade sa aspoň jedno z odsúdení musí týkať trestného činu, ktorý predstavuje takéto nebezpečenstvo.

Na účely určenia, či súčet uložených trestov dosahuje príslušnú normu, IND v každom prípade zohľadňuje nepodmienečné časti trestov, ktoré sa majú vykonať.

Pri posudzovaní zohľadňuje podmiennečnú časť trestov v prípade a rozsahu, v akom ide (aj) o:

- trestné činy týkajúce sa omamných látok, sexuálne trestné činy a násilné trestné činy,
- obchodovanie s ľuďmi, alebo
- spáchanie, prípravu alebo napomáhanie trestnému činu terorizmu.

Na účely posúdenia existencie hrozby pre verejný poriadok alebo národnú bezpečnosť IND zohľadní aj odsúdenia na tresty verejnoprospešných prác. Príslušnú normu vypočíta na základe týchto prvkov:

- dĺžka náhradného trestu odňatia slobody uloženého súdom,
- dĺžka trestu odňatia slobody uloženého súdom pre prípad, že cudzí štátny príslušník riadne nevykoná trest verejnoprospešných prác, na ktorý bol odsúdený, a
- za každé dve hodiny [verejnoprospešných prác uložených] trestným rozkazom: jeden deň odňatia slobody.

...

Verejný poriadok, ak je cudzí štátny príslušník utečencom v zmysle [Ženevského] dohovoru

IND neudelí povolenie na prechodný pobyt z dôvodu azylu cudzincovi, ktorý spĺňa všetky tieto podmienky:

- spĺňa podmienky na udelenie povolenia na prechodný pobyt z dôvodu azylu... a
- bol odsúdený za ‚obzvlášť závažný [trestný čin]‘ a predstavuje ‚nebezpečenstvo pre spoločnosť‘.

O ‚obzvlášť závažný [trestný čin]‘ ide vtedy, keď sú splnené všetky tieto podmienky:

- cudzí štátny príslušník bol právoplatne odsúdený na trest odňatia slobody alebo opatrenie zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody a
- dĺžka uloženého trestu alebo opatrenia je spolu najmenej desať mesiacov.

IND pri tomto posúdení zohľadňuje aj trestné činy, ktoré boli spáchané v zahraničí. V tejto súvislosti IND na základe informácií poskytnutých Openbaar Ministerie [prokuratúra, Holandsko] posúdi, aké dôsledky by boli spojené s týmito trestnými činmi podľa holandského práva, ak by boli spáchané a potrestané v Holandsku.

IND posudzuje nebezpečenstvo pre spoločnosť v každom jednotlivom prípade a na základe všetkých relevantných skutkových a právnych okolností.

Pri posudzovaní ‚nebezpečenstva pre spoločnosť‘, ktoré predstavuje cudzí štátny príslušník, IND v každom prípade berie do úvahy okrem iného tieto aspekty:

- povahu trestného činu a
- uložený trest.

IND posudzuje nebezpečenstvo, ktoré predstavuje cudzí štátny príslušník pre spoločnosť, na základe situácie existujúcej v čase posudzovania žiadosti (posúdenie *ex nunc*).

V každom prípade IND môže pripustiť nebezpečenstvo pre spoločnosť v prípade:

- trestných činov týkajúcich sa omamných látok, sexuálnych trestných činov a násilných trestných činov,
- podpaľačstva,
- obchodovania s ľuďmi,
- nedovoleného obchodovania so zbraňami, strelivom a výbušninami, a
- nedovoleného obchodovania s ľudskými orgánmi a tkanivami.

...“

III. Skutkové okolnosti vo veci samej a prejudiciálne otázky

17. M. A. podal 5. júla 2018 štvrtú žiadosť o medzinárodnú ochranu v Holandsku.

18. Štátny tajomník túto žiadosť zamietol rozhodnutím z 12. júna 2020. V tomto rozhodnutí konštatoval, že M. A. má oprávnené obavy z prenasledovania vo svojej krajine pôvodu, avšak bol právoplatným rozhodnutím odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, a preto predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť.

19. Štátny tajomník v tejto súvislosti vychádzal zo skutočnosti, že M. A. bol v roku 2018 právoplatným rozsudkom odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 24 mesiacov⁶ za to, že sa v priebehu jedného večera dopustil troch sexuálnych napadnutí, pokusu o sexuálne napadnutie a krádeže mobilného telefónu.

20. M. A. podal proti rozhodnutiu z 12. júna 2020 žalobu.

21. Rozsudkom z 13. júla 2020 Rechtbank Den Haag (Okresný súd Haag, Holandsko) zrušil toto rozhodnutie z dôvodu, že štátny tajomník dostatočne neodôvodnil jednak to, že skutky, ktorých sa dopustil M. A., boli natoľko závažné, že odôvodňovali odmietnutie priznať postavenie utečenca, a jednak to, že M. A. predstavuje skutočné, existujúce a dostatočne závažné nebezpečenstvo pre základný záujem spoločnosti.

22. Štátny tajomník podal proti tomuto rozsudku odvolanie na Raad van State (Štátna rada). Na podporu tohto odvolania po prvé tvrdí, že skutky vytýkané M. A. treba považovať za jediný trestný čin, ktorý predstavuje obzvlášť závažný trestný čin vzhľadom na povahu týchto skutkov, uložený trest a škodlivý účinok uvedených skutkov na holandskú spoločnosť. Po druhé tvrdí, že odsúdenie M. A. za obzvlášť závažný trestný čin] v zásade preukazuje, že táto osoba predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť.

23. M. A. tvrdí, že štátny tajomník nesprávne použil výmeru uloženého trestu ako východiskový bod pre skúmanie a posúdenie toho, či je trestný čin obzvlášť závažný. Každý prípad musí byť posúdený na individuálnom základe, čo metóda použitá štátnym tajomníkom neumožňuje. M. A. tiež zdôrazňuje, že sexuálne napadnutie predstavuje najľahšiu formu útoku na mravnosť.

⁶ Z toho osem mesiacov podmienene, ako to zrejme vyplýva z pripomienok M. A. a holandskej vlády.

Okrem toho, pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa existencie nebezpečenstva pre spoločnosť, M. A. sa domnieva, že posúdenie, ktoré vykonal Rechtbank Den Haag (Okresný súd Haag), je správne.

24. Vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, konštatuje, že na účely rozhodnutia o uvedenom odvolaní potrebuje spresnenia týkajúce sa okolností, na základe ktorých musia členské štáty určiť, či bol štátny príslušník tretej krajiny právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin. Tento súd sa okrem iného pýta, v akom rozsahu možno riešenie prijaté Súdnym dvorom v rozsudku z 13. septembra 2018, Ahmed⁷, týkajúce sa článku 17 ods. 1 písm. b) smernice 2011/95, uplatniť na článok 14 ods. 4 písm. b) tejto smernice, keď prvý z nich sa týka „závažného trestného činu“, zatiaľ čo druhý sa týka „obzvlášť [závažného] trestného činu“.

25. Okrem toho vzhľadom na nezhodu medzi účastníkmi konania, pokiaľ ide o rozsah pojmu „nebezpečenstvo pre spoločnosť“, vnútroštátny súd preberá prejudiciálne otázky, ktoré položila Conseil d'État (Štátna rada, Belgicko) vo veci C-8/22⁸.

26. Za týchto podmienok Raad van State (Štátna rada) rozhodla prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. a) Kedy je trestný čin tak ‚obzvlášť závažný‘ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice [2011/95], že členský štát smie odoprieť priznanie postavenia utečenca osobe, ktorá potrebuje medzinárodnú ochranu?
 - b) Sú kritériá, ktoré platia pre ‚závažný trestný čin‘ v zmysle článku 17 ods. 1 písm. b) smernice [2011/95] a ktoré sú objasnené v bode 56 rozsudku [Ahmed], smerodajné pri posudzovaní, či ide o ‚obzvlášť [závažný] trestný čin‘? Ak áno, existujú potom ešte dodatočné kritériá, ktoré vedú k tomu, že trestný čin sa má klasifikovať ako ‚obzvlášť závažný‘?
2. Má sa článok 14 ods. 4 písm. b) smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že existencia nebezpečenstva pre spoločnosť je preukázaná už len tým, že nositeľ postavenia utečenca bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, alebo sa má toto ustanovenie vykladať v tom zmysle, že právoplatné odsúdenie za obzvlášť závažný trestný čin samo osebe nepostačuje na preukázanie toho, že táto osoba predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť?
3. Ak právoplatné odsúdenie za obzvlášť závažný trestný čin samo osebe nepostačuje na preukázanie existencie nebezpečenstva pre spoločnosť, má sa potom článok 14 ods. 4 písm. b) smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že obsahuje požiadavku, aby členský štát preukázal, že žiadateľ aj po svojom odsúdení naďalej predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť? Je členský štát povinný preukázať, že nebezpečenstvo je skutočné a existujúce, alebo stačí, keď existuje potenciálne nebezpečenstvo? Má sa článok 14 ods. 4 písm. b) [tejto smernice] sám osebe alebo v spojení so zásadou proporcionality vykladať v tom zmysle, že dovoľuje zrušenie právneho postavenia utečenca len v prípade, že toto zrušenie je proporcionálne, a nebezpečenstvo, ktoré nositeľ tohto právneho postavenia predstavuje, je dostatočne závažné na to, aby odôvodňovalo zrušenie postavenia utečenca?

⁷ (C-369/17, ďalej len „rozsudok Ahmed“, EU:C:2018:713).

⁸ Pozri poznámku pod čiarou 3 vyššie.

4. V prípade, že členský štát nemusí preukázať, že žiadateľ aj po svojom odsúdení naďalej predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť a že táto hrozba je skutočná, existujúca a dostatočne vážna na odôvodnenie zrušenia postavenia utečenca, má sa článok 14 ods. 4 písm. b) smernice [2011/95] vykladať v tom zmysle, že z neho vyplýva, že nebezpečenstvo pre spoločnosť je v zásade preukázané tým, že nositeľ právneho postavenia utečenca bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, ale že nositeľ právneho postavenia utečenca môže preukázať, že takéto nebezpečenstvo pre spoločnosť (už) nepredstavuje.“

27. Písomné pripomienky predložili M. A., holandská a maďarská vláda, ako aj Európska komisia.

IV. Analýza

28. Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora na pôsobnosť článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 s cieľom určiť, podľa akej metódy a akých kritérií sa má vymedziť pojem „obzvlášť závažný trestný čin“ v zmysle tohto ustanovenia.

29. Tento súd chce najmä vedieť, či požiadavky a parametre, ktoré treba zohľadniť na účely prijatia záveru, že osoba spáchala „závažný trestný čin“ v zmysle článku 17 ods. 1 písm. b) smernice 2011/95, ako vyplývajú najmä z rozsudku Ahmed, sú relevantné aj pre rozhodnutie, či osoba spáchala „obzvlášť [závažný] trestný čin“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) tejto smernice.

30. Pripomínam, že existencia obzvlášť závažného trestného činu predstavuje nevyhnutnú – ale nie postačujúcu – podmienku na uplatnenie možnosti odňať alebo nepriznať postavenie utečenca, ktorú majú členské štáty podľa tohto ustanovenia alebo podľa článku 14 ods. 5 smernice 2011/95.

31. Chcem poukázať na to, že ani článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95, ani žiadne iné ustanovenie tejto smernice neobsahujú definíciu pojmu „obzvlášť závažný [trestný čin]“.

32. Treba tiež konštatovať, že článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 na účely vymedzenia pojmu „obzvlášť [závažný] trestný čin“ obsiahnutého v tomto ustanovení neodkazuje na právo členských štátov. Z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zásady rovnosti pritom vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje v celej únii autonómny a jednotný výklad.⁹

33. V tejto súvislosti chcem spresniť, že uplatnenie autonómneho a jednotného výkladu pojmu „obzvlášť [závažný] trestný čin“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 nesmie viesť k tomu, že členské štáty budú zbavené svojej voľnej úvahy v oblasti vymedzenia ich príslušnej trestnej politiky. Inak povedané, nejde o snahu nepriamo zjednotiť trestnú politiku členských štátov. Účelom takéhoto výkladu je len zabezpečiť, aby posúdenie podmienky týkajúcej sa osobitnej závažnosti trestného činu, ktorá je obsiahnutá v tomto ustanovení, spočívalo na spoločnom postupe a spoločných kritériách s cieľom zaručiť, že výkon možnosti odňať alebo nepriznať postavenie utečenca bude vo všetkých členských štátoch obmedzený tými istými hranicami.

⁹ Pozri najmä rozsudky Ahmed (bod 36 a citovaná judikatúra); z 31. marca 2022, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl a i. (Umiestnenie žiadateľa o azyl na psychiatrickom oddelení nemocnice) (C-231/21, EU:C:2022:237, bod 42 a citovaná judikatúra), a z 12. januára 2023, TP (Audiovizuálny editor verejnoprávnej televízie) (C-356/21, EU:C:2023:9, bod 34 a citovaná judikatúra).

34. V konečnom dôsledku nejde o popretie rozdielov v koncepciách v oblasti trestnej politiky, ktoré môžu existovať medzi členskými štátmi. Cieľom je poskytnúť príslušným orgánom potrebné nástroje na to, aby stanovili osobitnú závažnosť trestného činu na spoločnom základe.

35. Vzhľadom na to, keďže smernica 2011/95 nevymedzuje výrazy „obzvlášť [závažný] trestný čin“, treba tieto výrazy vykladať v súlade s ich obvyklým významom v bežnom jazyku, pričom sa zohľadní kontext, v ktorom sa používajú, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej sú súčasťou.¹⁰

36. Pokiaľ ide o pojem „trestný čin“, tento pojem treba podľa môjho názoru chápať tak, že sa vo všeobecnosti vzťahuje na trestný čin stanovený trestným právom dotknutého členského štátu, pričom nie je obmedzený na konkrétne kategórie trestných činov.

37. Rozlišovacie kritérium, ktoré umožňuje obmedziť rozsah pojmu „obzvlášť [závažný] trestný čin“, sa v skutočnosti týka stupňa závažnosti dotknutého trestného činu. Členské štáty tak môžu využiť možnosť odňať alebo nepriznať postavenie utečenca len v prípade trestných činov, ktoré dosahujú osobitný stupeň závažnosti.

38. Pokiaľ ide o obvyklý význam výrazu „obzvlášť [závažný]“, ten v bežnom jazyku označuje stupeň závažnosti, ktorý má vzhľadom na svoj rozsah neobvyklý alebo nezvyčajný charakter a ktorý v dôsledku toho možno považovať za „mimoriadny“. Tento výraz je teda synonymom „mimoriadne závažného“, „nezvyčajne závažného“ alebo „extrémne závažného“.

39. Z toho vyplýva, že „obzvlášť [závažný] trestný čin“ je trestný čin, ktorý sa vyznačuje určitými osobitnými znakmi, ktoré umožňujú jeho zaradenie do kategórie najzávažnejších trestných činov.

40. To ma privádza k záveru, že „obzvlášť [závažný] trestný čin“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 je trestný čin, ktorý sa vyznačuje mimoriadnou závažnosťou uznanou v členskom štáte, ktorý chce využiť svoju možnosť odňať alebo nepriznať postavenie utečenca.

41. Zohľadnenie kontextu, do ktorého patrí toto ustanovenie, podľa môjho názoru umožňuje potvrdiť tieto počiatočné prvky analýzy.

42. V tejto súvislosti chcem poukázať na to, že tento kontext musí viesť k striktnému výkladu uvedeného ustanovenia.

43. Pripomínam totiž, že postavenie utečenca sa musí udeliť osobe, pokiaľ spĺňa minimálne normy stanovené právom Únie. Podľa článku 13 smernice 2011/95 tak členské štáty priznajú postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorí sú oprávnení ako utečenci v súlade s kapitolami II a III tejto smernice.

44. Článok 14 ods. 4 písm. b) a článok 14 ods. 5 smernice 2011/95 pritom uvádza dôvod odňatia alebo nepriznania postavenie utečenca, ktorý predstavuje výnimku zo všeobecného pravidla stanoveného v článku 13 tejto smernice a ktorý má za následok obmedzenie práv a výhod uvedených v kapitole VII uvedenej smernice. Tento dôvod odňatia alebo nepriznania postavenie utečenca sa teda podľa môjho názoru musí ako odchylné pravidlo vykladať reštriktívne, čo znamená, že ho možno uplatniť len vtedy, keď príslušný orgán preukáže, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny bol právoplatne odsúdený za trestný čin, ktorý sa vyznačuje mimoriadnou závažnosťou.

¹⁰ Pozri najmä rozsudok z 12. januára 2023, TP (Audiovizuálny editor verejnoprávnej televízie) (C-356/21, EU:C:2023:9, bod 35 a citovaná judikatúra).

45. Porovnanie s ďalšími ustanoveniami smernice 2011/95 podľa môjho názoru umožňuje potvrdiť tento výklad. Spomedzi dôvodov vylúčenia z postavenia utečenca sa to týka spáchania „vážneho nepolitického [trestného činu]“ v článku 12 ods. 2 písm. b) tejto smernice a spomedzi dôvodov vylúčenia z oprávnenia na doplnkovú ochranu spáchania „závažného trestného činu“ v článku 17 ods. 1 písm. b) uvedenej smernice. Odkazom na „obzvlášť [závažný] trestný čin“ v článku 14 ods. 4 písm. b) tej istej smernice chcel normotvorca Únie zjavne obmedziť pôsobnosť tohto ustanovenia nielen požiadavkou, aby bol stupeň závažnosti vyžadovaný uvedeným ustanovením vyšší, než je stupeň, ktorý sa vyžaduje na uplatnenie dôvodov vylúčenia, ale aj tým, aby išlo o mimoriadny stupeň závažnosti. Okrem toho chcem poznamenať, že tento normotvorca použil výraz „obzvlášť [závažný]“ a nie „veľmi závažný“.

46. Okrem toho v súlade s tým, čo Súdny dvor uviedol v súvislosti s príslušným dôvodom obsiahnutým v článku 21 ods. 2 smernice 2011/95, ktorý umožňuje vyhostiť utečenca, treba konštatovať, že článok 14 ods. 4 písm. b) tejto smernice podmieňuje odňatie postavenia utečenca prísnymi podmienkami, pretože konkrétne len utečenec, ktorý bol odsúdený právoplatným rozsudkom za „obzvlášť [závažný] trestný čin“, sa môže považovať za osobu, ktorá predstavuje „nebezpečenstvo pre spoločnosť tohto členského štátu“¹¹. Tieto prísne podmienky zodpovedajú závažným dôsledkom odňatia alebo nepriznania postavenia utečenca, a to, že dotknutá osoba stratí alebo nenadobudne všetky práva a výhody uvedené v kapitole VII uvedenej smernice, keďže tieto práva a výhody sú spojené s týmto postavením.¹²

47. Výklad spočívajúci v obmedzení pôsobnosti článku 14 ods. 4 písm. b) a článku 14 ods. 5 smernice 2011/95 na trestné činy, ktoré vykazujú mimoriadny stupeň závažnosti, je podľa môjho názoru tiež v súlade s výkladom podaným vo vzťahu k článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru, ktorý okrem iného stanovuje, že na zásadu zákazu vyhostenia alebo vrátenia sa nemôže odvolávať utečenec, ktorý „po tom, čo bol právoplatným rozsudkom uznaný za vinného z [obzvlášť] závažného trestného činu, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť [štátu, v ktorom sa nachádza]“. V tejto súvislosti chcem uviesť, že hoci má toto ustanovenie iný účel, keďže stanovuje výnimky zo zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia, je nesporné, že bolo zdrojom dôvodov na odňatie alebo nepriznanie postavenia utečenca uvedených normotvorcom Únie v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95. Zdá sa mi teda vhodné zohľadniť výklad článku 33 ods. 2 tohto dohovoru, ktorý, ako vyplýva z odôvodnení 4, 23 a 24 tejto smernice, predstavuje základný kameň medzinárodného právneho režimu ochrany utečencov.¹³

48. Vo všeobecnosti sa domnievam, že vzhľadom na to, že situácie uvedené v článku 14 ods. 4 a 5 smernice 2011/95, v ktorých členské štáty môžu pristúpiť k odňatiu alebo nepriznaniu postavenia utečenca, v podstate zodpovedajú situáciám, v ktorých členské štáty môžu vrátiť utečenca podľa článku 21 ods. 2 tejto smernice a článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru, by sa mali dôvody uvedené v týchto ustanoveniach vykladať rovnakým spôsobom.

49. Výklad článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru sa pritom zdá byť v súlade s výkladom, ktorý navrhujem v súvislosti s článkom 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95, a to, že „obzvlášť [závažný]“ trestný čin je taký, ktorý vykazuje mimoriadny stupeň závažnosti.

¹¹ Pozri rozsudok z 24. júna 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 72).

¹² Pozri rozsudok zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 99).

¹³ Pozri najmä rozsudok zo 14. mája 2019, M a i. (Odňatie postavenia utečenca) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 81 a citovaná judikatúra). Pozri tiež, pokiaľ ide o potrebu vykladať ustanovenia smernice 2011/95 v súlade so Ženevským dohovorm, rozsudok Ahmed (bod 41 a citovaná judikatúra).

50. Pokiaľ ide o pojem „trestný čin“, už som uviedol, že vo vnútroštátnom práve môže mať rôzne významy, čo bolo zdôraznené v rámci výkladu článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru.¹⁴ Uplatniteľnosť tohto ustanovenia teda nezávisí od toho, či je skutok, za ktorý bola osoba odsúdená, zaradený do niektorej kategórie vnútroštátneho trestného práva, ale skôr od konštatovania, že ide o „obzvlášť [závažný]“ skutok, ktorý toto právo tak aj chápe.¹⁵

51. Okrem toho bola zdôraznená výnimočná povaha uplatnenia článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru.¹⁶ Z tohto hľadiska „obzvlášť [závažný] trestný čin“ predstavuje variant „závažného trestného činu“, ktorý je obmedzený na „výnimočné prípady“¹⁷. Požiadavka „obzvlášť [závažného] trestného činu“ je svojim obmedzujúcim rozmerom v súlade s potrebou stanoviť osobitne vysokú hranicu uplatniteľnosti výnimky zo zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia obsiahnutej v článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru.¹⁸

52. Hlavný cieľ smernice 2011/95, ktorým je zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá na identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a zaručiť minimálnu úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch,¹⁹ tiež podľa môjho názoru svedčí v prospech výkladu, ktorý obmedzuje pôsobnosť článku 14 ods. 4 písm. b) a článku 14 ods. 5 tejto smernice na výnimočné prípady, teda na najprísnejšie trestané činy a najzávažnejšie formy trestnej činnosti v dotknutom členskom štáte.

53. Po týchto spresneniach sa teraz treba zaoberať metódou a kritériami, ktoré členským štátom umožňujú preukázať existenciu „obzvlášť [závažného] trestného činu“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95.

54. Judikatúra Súdneho dvora v tejto súvislosti obsahuje viacero poznatkov, ktoré sa mi zdajú byť do veľkej miery analogicky uplatniteľné, ale ktoré napriek tomu stoja za doplnenie.

55. Pokiaľ ide o *metódu*, z tejto judikatúry vyplýva, že príslušný orgán dotknutého členského štátu sa môže odvolať na dôvod vylúčenia stanovený v článku 12 ods. 2 písm. b) smernice 2011/95 a článku 17 ods. 1 písm. b) tejto smernice, ktoré sa týkajú situácie, v ktorej žiadateľ o medzinárodnú ochranu spáchal „závažný trestný čin“, až po tom, ako na individuálnom základe

¹⁴ Pozri v súvislosti s článkom 33 ods. 2 Ženevského dohovoru *The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr Paul Weis*, s. 246, k dispozícii na internetovej adrese: <https://www.unhcr.org/protection/travaux/4ca34be29/refugee-convention-1951-travaux-preparatoires-analysed-commentary-dr-paul.html>. Autor uvádza, že „v súvislosti s trestnou činnosťou sa pojem ‚trestné činy‘ nemá chápať v technickom zmysle trestného zákona, ale znamená len závažný trestný čin“ (voľný preklad). Pozri tiež v súvislosti s článkom 1 časťou F písm. b) Ženevského dohovoru Úrad vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR): *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, bod 155, s. 36, kde sa uvádza, že „pojem ‚trestný čin‘ má v jednotlivých právnych systémoch rôzne významy. V niektorých krajinách sa slovo ‚trestný čin‘ vzťahuje len na závažné trestné činy. V iných krajinách môže zahŕňať čokoľvek od drobnej krádeže až po vraždu“ (voľný preklad).

¹⁵ Pozri v súvislosti s článkom 33 ods. 2 Ženevského dohovoru komentár k tomuto dohovoru uverejnený v roku 1997 oddelením medzinárodnej ochrany UNHCR, ktorý je dostupný na internetovej adrese: <https://www.unhcr.org/3d4ab5fb9.pdf> (s. 142). Z tohto hľadiska treba rozdiel medzi francúzskou jazykovou verziou znenia článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru, ktoré uvádza „crime ou délit“ (trestný čin alebo prečin), a anglickou jazykovou verziou, ktorá používa pojem „crime“ (trestný čin), vnímať ako relatívny, keďže dôležitá je existencia odsúdenia za obzvlášť závažný trestný čin.

¹⁶ Pozri GRAHL-MADSEN, A.: *Expulsion of Refugees*. In: MACALISTER-SMITH, P., ALFREDSSON, G.: *The Land Beyond: Collected Essays on Refugee Law and Policy*. The Hague: Martinus Nijhoff Publishers, 2001, s. 7 – 16. Podľa autora „možno s istotou povedať, že vrátenie utečenca podľa článku 33 [Ženevského dohovoru] je výnimočným opatrením, ktoré by sa malo použiť len za mimoriadnych okolností“ (voľný preklad) (s. 14).

¹⁷ Pozri *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, uvedenú v poznámke pod čiarou 14 vyššie, s. 36, bod 154.

¹⁸ Pozri CHETAIL, V.: *Le principe de non-refoulement et le statut de réfugié en droit international*. In: *La Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: bilan et perspectives*. Bruxelles: Bruylant, 2001, s. 3 – 61, najmä s. 44.

¹⁹ Pozri odôvodnenie 12 smernice 2011/95.

posúdi jemu známe konkrétne skutočnosti, aby zistil, či existujú vážne dôvody domnievať sa, že skutky, ktorých sa dopustila dotknutá osoba, ktorá inak spĺňa kritériá na získanie požadovaného statusu, spadajú pod tento dôvod vylúčenia, pričom posúdenie závažnosti dotknutého trestného činu vyžaduje úplné preskúmanie všetkých okolností daného individuálneho prípadu.²⁰

56. Takto vymedzená metóda sa mi zdá byť zlučiteľná s tým, aby členské štáty v záujme právnej istoty stanovili minimálne hranice trestov, ktoré im umožnia uplatniť ich možnosť odňať alebo nepriznať postavenia utečenca podľa článku 14 ods. 4 písm. b) a článku 14 ods. 5 smernice 2011/95.²¹ Členské štáty sa tiež môžu rozhodnúť vyhradiť použitie tejto možnosti pre určité druhy trestných činov. V každom prípade je však dôležité vylúčiť akýkoľvek automatizmus pri uplatňovaní uvedenej možnosti.²² Preto sa musí systematicky vykonávať posúdenie všetkých individuálnych okolností bez ohľadu na to, či členské štáty stanovili hranicu trestu, alebo nie. Takéto posúdenie je o to dôležitejšie a ťažšie, že sa trestá páchatel, a nie trestný čin.²³ Navyše tá istá trestnoprávna kvalifikácia môže zahŕňať širokú škálu konaní s rôznym stupňom závažnosti.

57. Odôvodnenie odsudzujúceho rozsudku zohráva podľa môjho názoru rozhodujúcu úlohu v rámci posúdenia, ktoré treba vykonať. Treba teda preskúmať, či súd, ktorý odsúdil dotknutú osobu, kvalifikoval skutky ako „závažné“ alebo „obzvlášť závažné“, a aké skutočnosti uviedol na podporu tejto kvalifikácie.

58. Ako som už uviedol, nejde teda o vymedzenie konkrétnej hranice závažnosti trestného činu na úrovni Únie, pretože by to bolo v rozpore nielen s rozdielmi existujúcimi medzi trestnými politikami členských štátov, ale aj s metódou, ktorá spočíva v uložení povinnosti preskúmať všetky okolnosti každého jednotlivého prípadu.

59. Okrem toho treba podobne ako Komisia spresniť, že vzhľadom na to, že trestné právo hmotné podlieha len obmedzenej harmonizácii, členské štáty si ponechávajú určitú mieru voľnej úvahy pri vymedzení toho, čo predstavuje „obzvlášť [závažný] trestný čin“ na účely uplatnenia článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95.

60. Pokiaľ ide v druhom rade o *kritériá*, Súdny dvor v rozsudku Ahmed uviedol, že výklad, podľa ktorého je potrebné vykonať posúdenie všetkých relevantných skutočností, „potvrďuje správa Európskeho podporného úradu pre azyl („EASO“)[²⁴] z januára 2016, nazvaná ‚Vylúčenie: článku 12 a 17 smernice Kvalifikácia (2011/95/ES)‘, ktorá v bode 3.2.2 týkajúcom sa článku 17 ods. 1 písm. b) smernice 2011/95 odporúča, aby sa závažnosť trestného činu, v dôsledku ktorej možno vylúčiť osobu z doplnkovej ochrany, posudzovala s prihliadnutím na viaceré kritériá, ako

²⁰ Pozri najmä rozsudky z 2. apríla 2020, Komisia/Poľsko, Maďarsko a Česká republika (Dočasný mechanizmus premiestnenia žiadateľov o medzinárodnú ochranu) (C-715/17, C-718/17 a C-719/17, EU:C:2020:257, bod 154 a citovaná judikatúra), a z 22. septembra 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a i. (C-159/21, EU:C:2022:708, bod 92).

²¹ Takéto hranice sú rôzne stanovené v niektorých členských štátoch, zatiaľ čo v iných sa uprednostňuje analýza v každom jednotlivom prípade. Pozri najmä správu Komisie s názvom Evaluation of the application of the recast Qualification Directive (2011/95/EU), 2019, s. 135, dostupnú na internetovej adrese:

<https://www.statewatch.org/media/documents/news/2019/feb/eu-ceas-qualification-directive-application-evaluation-1-19.pdf>.

V prípade členských štátov, ktoré vo svojich vnútroštátnych právnych poriadkoch stanovujú hranice trestov, Komisia uvádza hranice trestov od troch do desiatich rokov odňatia slobody.

²² Ako správne uvádza Komisia vo svojich písomných pripomienkach, odmietnutie automatizmu a potreba individuálneho posúdenia na základe všetkých relevantných okolností sú ustálené v judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa smernice 2011/95: pozri najmä rozsudky z 9. novembra 2010, B a D (C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, body 87, 88, 93 a 94); z 24. júna 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, body 86 až 89); Ahmed (body 48 až 50), ako aj z 22. septembra 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a i. (C-159/21, EU:C:2022:708, body 80, 81 a 92).

²³ Pozri *The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr Paul Weis*, c. d., s. 246.

²⁴ Teraz Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) [pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2303 z 15. decembra 2021 o Agentúre Európskej únie pre azyl a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 439/2010 (Ú. v. EÚ L 468, 2021, s. 1)].

sú najmä povaha dotknutého činu, spôsobené škody, forma konania uplatnená na začatie stíhania, povaha trestu, ktorý možno uložiť, a zohľadnenie otázky, či väčšina právnych systémov tiež kvalifikuje dotknutý čin ako závažný trestný čin. [EUAA] v tejto súvislosti odkazuje na niektoré rozhodnutia, ktoré prijali najvyššie súdy členských štátov“²⁵.

61. Hoci kritériá, na ktoré poukázal Súdny dvor v tomto rozsudku, boli použité v súvislosti s pojmom „závažný trestný čin“ v zmysle článku 17 ods. 1 písm. b) smernice 2011/95, domnievam sa, že tieto kritériá sú užitočné aj na preukázanie existencie „obzvlášť [závažného] trestného činu“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) tejto smernice,²⁶ pričom uvedené kritériá musia v tomto kontexte smerovať k preukázaniu mimoriadnej závažnosti dotknutého trestného činu, čo predstavuje výrazný rozdiel v intenzite oproti závažnému trestnému činu.²⁷

62. V tejto súvislosti chcem poznamenať, že medzi faktory, ktoré sa zohľadňujú pri uplatňovaní článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru, patrí povaha trestného činu, skutočne spôsobená škoda, forma postupu použitého pri trestnom stíhaní a otázka, či by sa dotknutý čin vo väčšine právnych poriadkov považoval za závažný.²⁸

63. Na preukázanie existencie „obzvlášť [závažného] trestného činu“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 je preto podľa môjho názoru potrebné zohľadniť tieto kritériá: povahu dotknutého činu²⁹, spôsobenú škodu³⁰, formu postupu použitého pri stíhaní a súdení dotknutej osoby, povahu a dĺžku trvania uloženého trestu³¹, ako aj zohľadnenie otázky, či väčšina súdov tiež považuje dotknutý čin za obzvlášť závažný trestný čin.

64. Okrem toho treba zohľadniť aj to, ako Súdny dvor rozhodol v rozsudku Ahmed v súvislosti s hroziacim trestom, konkrétne to, že článok 17 ods. 1 písm. b) smernice 2011/95 bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že žiadateľa o medzinárodnú ochranu možno považovať za osobu, ktorá sa dopustila závažného trestného činu, len na základe trestu, ktorý možno uložiť za daný trestný čin podľa práva tohto členského štátu.³² Tento rozsudok však uznal, že kritérium trestu, ktorý možno uložiť, má osobitný význam pri posudzovaní závažnosti trestného činu.³³

²⁵ Pozri rozsudok Ahmed (bod 56).

²⁶ V tejto súvislosti pozri EUAA: *Judicial analysis: Ending international protection*. 2. vydanie, 2021, s. 62.

²⁷ Pozri v súvislosti s kritériami, ktoré stanovila Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko), napríklad HARDY, J., MATHUES, G.: *Retrait du statut de réfugié pour motifs d'ordre public – Constituer un danger pour la société du fait qu'il a été condamné définitivement pour une infraction particulièrement grave*. In: *Revue du droit des étrangers*. Bruxelles: Association pour le droit des étrangers, 2020, č. 207, s. 5 – 14, najmä s. 6 – 9.

²⁸ Pozri stanovisko UNHCR k národnej federálnej iniciatíve „za vyhostenie zahraničných zločincov“ (iniciatíva na vyhostenie), 10. september 2008, bod 21, s. 11.

²⁹ Okolnosť, že skutok sa vyznačuje vysokým stupňom krutosti, môže naznačovať, že trestný čin je obzvlášť závažný, rovnako ako úmyselná alebo neúmyselná povaha sankcionovaného činu.

³⁰ Do tejto kategórie môžu patriť konkrétne účinky trestného činu na spoločnosť, a to povaha a rozsah znevýhodnenia obetí a spoločnosti v širšom zmysle: sociálne nepokoje, zohľadnenie obáv a opatrení prijatých na ich zmiernenie. Pozri HINTERHOFER, H.: *Das „besonders schwere Verbrechen“ iS des § 6 Abs 1 Z 4 AsylG – Ein konkretisierender Auslegungsvorschlag aus strafrechtlicher Sicht*. In: *Fremden- und asylrechtliche Blätter: FABL: Jahrgangsbänd mit Judikaturammlung*. Vienne: Sramek, 2009, č. 1, s. 38 – 41.

³¹ Konštatovanie, že trest odňatia slobody je alebo nie je podmienený, má podľa môjho názoru tiež určitý význam.

³² Pozri rozsudok Ahmed (bod 58).

³³ Pozri rozsudok Ahmed (bod 55).

65. Domnievam sa, že v kontexte uloženého a už nielen hroziaceho trestu, musí kritérium týkajúce sa povahy a dĺžky trvania trestu zohrávať ešte dôležitejšiu úlohu.³⁴

66. Analogicky s tým, ako Súdny dvor rozhodol v rozsudku Ahmed, však uznávam, že kritérium uloženého trestu by sa nemalo používať samostatne a automaticky na preskúmanie toho, či je trestný čin obzvlášť závažný. Toto kritérium, rovnako ako kritérium povahy trestného činu, musí byť doplnené posúdením všetkých okolností vrátane preskúmania kontextu, v ktorom bol trestný čin spáchaný, a správania dotknutej osoby,³⁵ pričom toto posúdenie sa musí opierať najmä o dôvody uvedené v odsudzujúcom rozsudku.

67. Keďže totiž článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 odkazuje na právoplatné odsúdenie, treba sa domnievať, že súd, ktorý rozhodol o takomto odsúdení, zohľadnil všetky individuálne okolnosti s cieľom uložiť trest, ktorý považoval za primeraný. V tejto súvislosti sa mi zdá, že rozhodujúca povaha dôvodov odsudzujúceho rozsudku a posúdenia trestného súdu, ktorý vyhlásil tento rozsudok, čo som už zdôraznil vyššie, vyplýva z rozdielu medzi dôvodmi vylúčenia z postavenia utečenca alebo z poskytnutia doplnkovej ochrany, ktoré sú uvedené v článku 12 ods. 2 písm. b) a článku 17 ods. 1 písm. b) tejto smernice, ktoré sa týkajú skutočnosti „spáchania“ závažného trestného činu, a dôvodom odňatia alebo nepriznania postavenia utečenca, ktoré sú uvedené v článku 14 ods. 4 písm. b) a článku 14 ods. 5 uvedenej smernice, ktorý sa týka skutočnosti „odsúdenia právoplatným rozsudkom“.

68. Navyše sa mi v rámci posúdenia, ktoré sa má vykonať, zdá byť obzvlášť relevantné porovnať uložený trest s hornou hranicou trestnej sadzby, ktorú možno podľa zákona uložiť za dotknutý trestný čin.³⁶ Okrem toho treba preskúmať aj umiestnenie uloženého trestu na stupnici trestov platných v dotknutom členskom štáte.³⁷

69. Ďalej by som chcel doplniť nasledujúce kritériá, ktoré sa mi zdajú byť súčasťou súboru kritérií, ktoré sú užitočné na posúdenie, či trestný čin vykazuje mimoriadny stupeň závažnosti:

- prevaha priťažujúcich alebo naopak poľahčujúcich okolností a
- povaha právneho záujmu, ktorý bol narušený.³⁸

70. Treba tiež spresniť, že článok 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 odkazuje na okolnosť, že utečenec bol „odsúdený právoplatným rozsudkom za obzvlášť [závažný] trestný čin“³⁹. Použitie jednotného čísla, ako aj potreba striktného výkladu tohto ustanovenia podľa môjho názoru

³⁴ Pozri v súvislosti s kritériom trestu KRAFT, I.: Article 14, revocation of, ending of or refusal to Renew refugee status. In: HAILBRONNER, K., THYM, D.: *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*. 2016, 2. vydanie, Munich: C.H. Beck, s. 1225 – 1233, najmä s. 1231. Autor uvádza, že „obzvlášť závažný [trestný čin] v kontexte článku 33 ods. 2 Ženevského dohovoru sa vo všeobecnosti pripúšťa, ak je osoba odsúdená za trestné činy, za ktoré možno uložiť tresty odňatia slobody na dlhé roky, ako je vražda, znásilnenie, ozbrojená lúpež, úmyselné podpaľačstvo, medzinárodný terorizmus atď.“ (voľný preklad).

³⁵ Pozri v súvislosti s článkom 33 ods. 2 Ženevského dohovoru GOODWIN-GILL, G. S., McADAM, J.: *The refugee in international law*, 3. vydanie, 2007, Oxford: Oxford University Press, s. 239, a HATHAWAY, J. C.: *The Rights of Refugees under International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2021, s. 413 – 416.

³⁶ Čím viac sa uložený trest odňatia slobody približuje k hornej hranici trestnej sadzby, tým viac sa príslušný orgán bude môcť domnievať, že ide o obzvlášť závažný trestný čin (pozri HINTERHOFERH, H., c. d.).

³⁷ Ak sa uložený trest nachádza v hornej časti stupnice trestov, môže to naznačovať, že dotknutý trestný čin je obzvlášť závažný.

³⁸ Treba preskúmať, či ide o poškodenie majetku alebo útok na osobu: násilie voči osobám by sa mohlo častejšie javiť ako obzvlášť závažné. Okrem toho medializácia trestného činu môže naznačovať zásadnú povahu právneho záujmu, ktorý bol narušený.

³⁹ Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

vyučujú, aby sa tento dôvod odňatia alebo nepriznania postavenia utečenca mohol uplatniť na základe súhrnu trestov uložených za viacero trestných činov, z ktorých žiadny nemožno samostatne kvalifikovať ako „obzvlášť závažný [trestný čin]“⁴⁰.

71. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby posúdil vzhľadom na metódu a kritériá, ktoré som práve opísal, či môže odsúdenie uložené M. A. kvalifikovať ako odsúdenie za „obzvlášť závažný [trestný čin]“. Tento súd bude musieť najmä zohľadniť povahu a výmeru trestu, ktorý bol uložený M. A., v prejednávanej veci trest odňatia slobody v trvaní 24 mesiacov. Uvedený súd bude musieť tiež overiť, či tento trest zahŕňa podmienený trest na osem mesiacov, ako to zrejme vyplýva z písomných pripomienok M. A. a holandskej vlády.

72. Okrem toho, ako som už uviedol, metódu spočívajúcu v tom, že v holandskej právnej úprave je stanovená dĺžka trvania uloženého trestu odňatia slobody alebo opatrenia zahŕňajúceho pozbavenie osobnej slobody, v prejednávanej veci desať mesiacov, ako minimálna hranica, ktorá umožňuje členskému štátu uplatniť jeho možnosť odňať alebo nepriznať postavenie utečenca, podľa môjho názoru v zásade nemožno spochybníť. Táto metóda však musí zahŕňať posúdenie všetkých okolností každej jednotlivé situácie, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

73. Okrem toho, ako správne uvádza Komisia, sa mi zdá byť v rozpore s článkom 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95, aby holandská právna úprava umožňovala príslušnému orgánu sčítať viacero trestov uložených za viacero trestných činov s cieľom zistiť, či bola prekročená táto minimálna hranica. V tejto súvislosti považujem za relevantné rozlišovať podľa toho, či trestné právo členského štátu stanovuje v prípade súbehu trestných činov kumuláciu trestov alebo zákaz kumulácie trestov s uložením najprísnejšieho trestu. Vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či trest uložený M. A. vyplýva z jedného alebo druhého z týchto prípadov, pričom prvý z nich nemôže viesť príslušný orgán k tomu, aby sčítaním viacerých trestov uložených za viacero trestných činov uplatnil kvalifikáciu „obzvlášť závažného [trestného činu]“ v zmysle tohto ustanovenia.

V. Návrh

74. Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku, ktorú mu položila Raad van State (Štátna rada, Holandsko), takto:

Článok 14 ods. 4 písm. b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany

sa má vykladať v tom zmysle, že:

- „obzvlášť závažný [trestný čin]“ v zmysle tohto ustanovenia znamená trestný čin, ktorý sa vyznačuje mimoriadnym stupňom závažnosti,

⁴⁰ Pozri HARDY, J., MATHUES, G., c. d., ktorí sa domnievajú, že „väčší počet odsúdení za činy, ktoré nie sú mimoriadne závažné, by *a priori* nemal postačovať, aj keď svedčia o nezvratnej tendencii narúšať verejný poriadok“ (s. 9). Pozri tiež NEUSIEDLER, M.: Der Asylaberkennungsgrund des „besonders schweren Verbrechens“. In: *Migralex: Zeitschrift für Fremden- und Minderheitenrecht*. Vienne: Braumüller, 2021, č. 1, s. 8 – 14; a právnu analýzu EUAA uvedenú v poznámke pod čiarou 26 vyššie, s. 62, bod 5.3.

- členský štát sa môže odvolávať na dôvod odňatia alebo nepriznania postavenia utečenca stanovený v článku 14 ods. 4 písm. b) alebo článku 14 ods. 5 smernice 2011/95 až po tom, ako na individuálnom základe posúdi jemu známe konkrétne skutočnosti, aby zistil, či existujú vážne dôvody domnievať sa, že skutky, ktorých sa dopustila dotknutá osoba, spadajú pod tento dôvod odňatia alebo nepriznania, pričom posúdenie mimoriadneho stupňa závažnosti trestného činu, za ktorý bola táto osoba odsúdená právoplatným rozsudkom, vyžaduje úplné preskúmanie všetkých okolností dotknutého individuálneho prípadu,
- na preukázanie existencie „obzvlášť závažného [trestného činu]“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95 musí dotknutý členský štát pri svojom preskúmaní vychádzať najmä z týchto kritérií: povaha dotknutého činu, spôsobená škoda, forma postupu použitého pri stíhaní a súdení dotknutej osoby, povaha a dĺžka trvania uloženého trestu, pričom sa porovná tento trest s hornou hranicou trestnej sadzby, ktorú možno podľa zákona uložiť za dotknutý trestný čin, a preskúma sa umiestnenie uvedeného trestu na stupnici trestov platných v dotknutom členskom štáte, ďalej zohľadnenie otázky, či väčšina súdov tiež považuje dotknutý čin za obzvlášť závažný trestný čin, prevaha priťažujúcich alebo naopak poľahčujúcich okolností, ako aj povaha právneho záujmu, ktorý bol narušený,
- nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje minimálnu hranicu dĺžky trvania uloženého trestu, počnúc tou, ktorou možno trestný čin kvalifikovať ako „obzvlášť závažný [trestný čin]“ v zmysle článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2011/95, a to pod podmienkou, že na jednej strane je zohľadnenie tejto minimálnej hranice sprevádzané posúdením všetkých okolností každej jednotlivej situácie, a na druhej strane, že táto právna úprava na účely zistenia, či bola uvedená minimálna hranica prekročená, neumožňuje sčítať viacero trestov uložených za viacero trestných činov, z ktorých žiadny samostatne nedosahuje stupeň mimoriadnej závažnosti požadovaný týmto ustanovením.